

DZIENNIK

ZARZĄDU M. ST. WARSZAWY

N 20

3 marca

1922 r.

Od Administracji.

Od dnia 1 stycznia r. 1922 prenumerata „Dziennika Zarządu m. st. Warszawy” wynosi:

rocznie	2000 mk.
kwartalnie	500 „
miesięcznie	200 „
Numer pojedynczy	25 „

Ogłoszenia, wyłącznie poza tekstem po mk. 25 za wiersz trójkątnowy petitu.

Prenumeratę należy nadsyłać wyraźnie pod adresem: „Redakcja Dziennika Zarządu m. stoł. Warszawy” — Senatorska 14. Magistrat II piętro.

Wyciągi z protokółów posiedzeń Rady Miejskiej*).

(177-te posiedzenie w dniu 16 lutego 1922 r.)

Uchwalono:

I. W sprawie petycji dzierżawców sklepów i miejsc w halach miejskich i kramach „Wielopole” w przedmiocie podwyższenia przez Magistrat cen dzierżawy:

Rada Miejska nie znajduje powodów prawnych do uchylenia rozporządzenia Magistratu w zakresie ustalenia cen dzierżawnych za sklepy i miejsca w targowiskach miejskich.

II. W sprawie placów niezbędnych dla instytucji miejskich Zdrowia Publicznego i Szpitalnictwa

1) Wobec konieczności pozostawienia do dyspozycji miasta Warszawy placu przy ul. Nowogrodzkiej wprost szpitala Dz. Jezus pod budowę niezbędnych dla tegoż szpitala pawilonów, wezwać Magistrat, by poczynił stosowne kroki w Ministerstwie Skarbu, które zajęło ten plac.

2) Pozostawić bez rozpoznania wniosek, dotyczący placu t. zw. „składanków” jako nieaktualny wobec nabycia tego placu przez Magistrat.

3) Zakomunikować Magistratowi, że w razie potrzeby nabycia na własność miasta posesji, przylegających do instytucji miejskich zdrowia publicznego i szpitalnictwa, za każdym razem oddzielnie należy występować do Rady Miejskiej.

III. W sprawie petycji właścicieli aptek, odnośnie uregulowania godzin czynności aptek w Warszawie.

Uchwalono, aby Komisja do Spraw Ogólnych wezwała zainteresowane strony i wystąpiła z wnioskiem na Radę Miejską.

IV. W sprawie wyboru Komisji Rady Miejskiej, działającej na mocy art. 22 Dekretu o Samorządzie Miejskim, zamiast Komisji Rozbudowy.

Rada Miejska nadaje Komisji dla spraw rozbudowy stoł. miasta Warszawy, powołanej na zasadzie uchwały z 7 lipca r. ub. charakter Komisji Specjalnej na zasadzie art. 22 Dekretu o Samorządzie i powiększa ilość członków do 15 osób, z pośród których przynajmniej 3 winny być wybrane z pomiędzy członków Rady Miejskiej, będących członkami Magistratu i przekazanie jej załatwienia wszystkich spraw związanych z rozbudową stołecznego miasta Warszawy aż do czasu powołania do życia Komitetów Rozbudowy na zasadzie wniesionej do Sejmu ustawy oraz prze-

*) Uchwały Rady miejskiej, dotyczące spraw, wymienionych w pp. 2, 3, 4, 5 i 13 art. 21 dekretu o samorządzie miejskim, wymagają przed wejściem w życie zgody władzy nadzorczej.

jęcia wszystkich spraw od dotychczasowej Komisji rozbudowy. Niezbędne quorum 8 osób. Na żądanie przynajmniej 3 członków obecnych na posiedzeniu zameldowana do protokołu podczas posiedzenia sprawa przenosi się na Radę Miejską.

V. W sprawie zaciągnięcia pożyczki inwestycyjnej w wysokości 1 miljarde marek.

Rada Miejska upoważnia Magistrat do zaciągnięcia pożyczki inwestycyjnej na niżej wymienionych zasadniczych warunkach:

1) Pożyczka pod nazwą 5% Warszawska pożyczka inwestycyjna 1921 r. II-ga serja w wysokości 1.000.000.000 mk. ma być wypuszczona w obligacjach przynoszących 5% rocznie płatne z dołu.

2) Amortyzacja pożyczki rozpocznie się po 10 latach, licząc od dnia jej oprocentowania i ukończona będzie w ciągu 60 lat.

3) Magistrat zastrzega sobie prawo wykupu pożyczki po 10 latach.

4) Należności za kupony i zamortyzowane obligacje zabezpiecza się całym majątkiem i dochodami miasta.

5) Nie zrealizowane kupony podlegają pięcioletniemu, a wylosowane obligacje 30-letniemu przedawnieniu.

6) Obligacje będą przyjmowane po cenie nominalnej, jako kaucje przy wszelkich umowach z Magistratem.

7) Jednocześnie Magistrat upoważnia się do zrealizowania pożyczki drogą sprzedaży lub zastawu w kraju lub zaganicą.

8) Wszystkie wydatkowania sum otrzymanych z realizacji tej pożyczki będą dokonywane w granicach kredytów, zatwierdzonych przez Radę Miejską. (I-e uchwalenie zgodnie z art. 33 i 34 Dekretu o Samorządzie Miejskim, z dn. 4 lutego 1919 r.)

VI W sprawie zaciągnięcia w Pocztowej Kasie Oszczędności pożyczki na odbudowę teatru Rozmaitości.

Upoważnić Magistrat do zaciągnięcia w Pocztowej Kasie Oszczędności pożyczki w wysokości 50.000.000 mk. pol. na następujących warunkach:

1) suma przyznanej pożyczki w wy-

sokości 50.000.000 mk. po potrąceniu 7½% w stosunku rocznym za cały czas trwania pożyczki, oraz po potrąceniu podatku skarbowego, wypłaconą będzie na conto czekowe w Pocztowej Kasie Oszczędności pod nagłówkiem „Komitet Odbudowy Teatru Rozmaitości № 2440“. Bonifikacja nadpłaconych procentów będzie uskuteczniiona po spłaceniu pożyczki.

2) Pożyczka będzie spłaconą ratami tygodniowymi przez Magistrat po 1.000.000 mk. pol. Pierwsza rata płatną będzie w dwa tygodnie po przekazaniu sumy na konto № 2440.

3) Jako zabezpieczenie pożyczki służyć będzie zdeponowane obecnie w Pocztowej Kasie Oszczędności tymczasowe świadectwo № 1 na obligacje 5% Warszawskiej Pożyczki Przeworności 1920 r. II serja, wartości nominalnej mkp. 133.000.000 gwarantujące dotychczasową częściowo już spłaconą pożyczkę. W razie uchybienia przez Magistrat w terminach spłaty rat, Pocztowej Kasie Oszczędności przysługuje prawo nabycia zdeponowanych obligacji po kursie 85 za 100.

4) Magistrat przedłoży Dyrekcji Pocztowej Kasy Oszczędności uchwałę Rady Miejskiej, upoważniającą go do zaciągnięcia wspomnianej pożyczki. (I-e uchwalenie zgodnie z art. 33 i 34 Dekretu o Samorządzie Miejskim z dn. 4 lutego 1919 r.)

VII. W sprawie kredytu na wypłatę dodatku komunalnego dla pracowników miejskich w ciągu 1 kwartału.

Rada m. st. Warszawy uchwała:

Wstawić do § 3 poz. 5 budżetu Zarządu Głównego na 1921/2 rok kredyt w sumie mk. 51.000.000 z pokryciem z bieżących wpływów kasy miejskiej na wypłatę urzędnikom i oficjalistom miejskim czasowego dodatku komunalnego w ciągu 3-ch miesięcy, t. j. od dnia 1 stycznia do 31 marca r. b. na zasadach następujących:

1) urzędnicy stali, personel lekarski, pomocniczo-lekarski i administracyjno-pedagogiczny, pobierający uposażenie na podstawie tabel płacy, obowiązujących dn. 1 października 1921 r., urzędnicy czasowi i przyjęci na służ-

bę próbną, którzy są płatni w/g norm ustanowionych dla urzędników stałych, a wreszcie ci z pośród urzędników kontraktowych, którzy mają w umowach zastrzeżone prawo do otrzymywania wszelkich dodatków narówni z urzędnikami stałymi - oprócz ustanowionych poborów miesięcznych otrzymują czasowy dodatek komunalny, jednakowy dla wszystkich stopni służbowych i stanu rodzinnego, który za miesiąc styczeń wynosi mk. 7.384, a za m-c luty 7.506.

2) księża kapelani i organiści, przydzieleni do miejskich szpitali i zakładów dobroczynnych otrzymają czasowy dodatek komunalny w tych samych normach co i urzędnicy stali.

3) oficjaliści miejscy, niezależnie od stopnia płacy i stanu rodzinnego otrzymują tytułem czasowego dodatku komunalnego za m/c styczeń po mk. 11.614 a za m. luty mk. 11.736.

4) djetariusze, pobierający wynagrodzenie za każdy dzień pracy, otrzymają tytułem czasowego dodatku komunalnego po mk. 245 do ustanowionych norm płacy dziennej, niezależnie od kategorii płacy zasadniczej.

5) płatni na godziny lekarze ambulatorjów miejskich oraz lekarze udzielający konsultacji w miejskich zakładach dobroczynnych otrzymają tytułem czasowego dodatku komunalnego po mk. 35 do ustanowionych stawek płacy za godzinę.

6) normy czasowego dodatku komunalnego na m/c marzec r. b. dla wszystkich wymienionych grup pracowników miejskich określi Magistrat m. Warszawy. Podstawę do określenia tego dodatku stańowią będzie porównanie wynagrodzenia niewykwalifikowanego robotnika miejskiego, żonatego i dzietnego, z miesięcznymi stałymi poborami urzędnika VIII-go stopnia służbowego ze średnią rodziną, o ile chodzić będzie o dodatek dla urzędników i pracowników wymienionych w punktach 1, 2, 4 i 5 a ze stałymi miesięcznymi poborami oficjalistów 1-go stopnia płacy ze średnią rodziną przy określeniu dodatku dla

pracowników wymienionych w punkcie 3-im.

7) czasowy dodatek komunalny wypłacony będzie wszystkim wyżej wymienionym pracownikom miejskim, którzy w dniu uchwały Rady Miejskiej pozostawać będą na służbie miejskiej.

8) czasowy dodatek komunalny nie może być uwzględniony przy obliczaniu zapomóg, odpraw, emerytur, przyznawanych pracownikom miejskim.

Wybrani:

do Komisji poborowych dla b. ochotników i popisowych, r. Władysław Kwasięborski, r. Marcei Piłacki, r. Władysław Strakacz.

do Komisji kwalifikującej w konkursie na stanowisko głównego ogrodnika m. st. Warszawy: r. Władysław Tomaszewski.

do Komisji nadzwyczajnej do sprawy wykupu gazowni warszawskiej: (na miejsce r. Łypacewicza): r. Tomasz Arciszewski.

Za zgodność:

Kierownik Biura Rady m. st. Warszawy

(—) Z. Dudziński.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Kolekcja kart chlebowych.

Do pamiątek historycznych po minionej wojnie europejskiej należą między innymi z pjetyzmem zagranicą kolekcjonowane karty chlebowe, za które wydawano różne artykuły pierwszej potrzeby w bardzo wielu miastach. Pragnąc, aby wydawane przez Magistrat karty nie przepadły dla historii, wydział zaopatrywania z remanentu kart nierozdzianych ludności, ułożył pewną niewielką zresztą ilość kolekcji i pragnie je udostępnić zbieraczom - oczywiście za zwrotem związanych z tem kosztów. Pierwsze komplety wysłane zagranicę na wymianę za kolekcje największych miast europejskich wzbudziły powszechne zainteresowanie, trzeba bowiem zaznaczyć, iż żadne miasto nie posiadało kart tak starannie wydanych. Dlatego kolekcjoniści zagraniczni szczególnie ubiegają się o kolekcje kart warszawskich i ofiarowują za nie wysokie ceny. Oczywiście wydział zaopatrywania pozostawia pierwszeństwo zbiorom i zbieraczom krajowym.

Komplet składa się z kart chlebowych, opałowych, cukrowych, szpitalnych i t. d. zebranych w dużym starannie oprawionym albumie.

Kursy dla dorosłych.

Dane liczbowe z Kursów dla dorosłych m. st. Warszawy
za czas od 1. IX 1921 r. do 1. I 1922 r.

		wrzesień	paździer.	listopad	grudzień
1	Liczba ognisk (punktów nauczania) . . .	18	18	20	27
2	„ zapisanych	3522	4867	5909	6457
3	„ uczęszczających	2947	3848	4096	4119
4	Siuchaczy płci męskiej uczęszcza . . .	43,4 ^o / _o	45,7 ^o / _o	48,5 ^o / _o	50,8 ^o / _o
5	Młodzieży od 18—20 lat	55,4 ^o / _o	58,5 ^o / _o	51,7 ^o / _o	48,8 ^o / _o
6	Rękodzielników i robotników z ogólnej liczby mężczyzn uczęszcza	71,4 ^o / _o	67,8 ^o / _o	68,1 ^o / _o	63 ^o / _o
7	Liczba pracowników miejskich z ogólnej liczby uczęszczających	191	320	724	963
8	Liczba kompletów jęz. polsk. i arytm. . .	118	144	156	169
9	Przeciętna uczęszczających w 1 komplecie	24,8	25,3	24,2	22,6
10	„ obecnych w 1 komplecie	19,7	19,1	19,1	17
11	Tygodniowo godzin przedm. ogólnokszt. .	—	20	112	118
12	Odczytów i wycieczek odbyło się . . .	—	4	21	9
13	Na koncertach Wydziału X było osób . .	—	333	505	—
	Na przedstawieniach teatralnych	—	—	—	1400

ROZPORZĄDZENIA I OBWIESZCZENIA RZĄDOWE.

Wstrzymanie potrącania podatku dochodowego.

(Ustawa z dnia 24 stycznia 1922 r. o zniesieniu mocy obowiązującej ustawy z dnia 20 maja 1921 r. o tymczasowym poborze państwowego podatku dochodowego (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 287) i o wstrzymaniu potrącania podatku dochodowego przez służbodawców na zasadzie ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym.)

Art. 1. Uchyła się moc obowiązującą ustawy z dnia 20 maja 1921 r. o tymczasowym poborze państwowego podatku dochodowego (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 287).

Art. 2. Wstrzymuje się pobór i egzekucję tymczasowo wymierzonych, a jeszcze niewpłaconych kwot podatku dochodowego i podatku od dochodów z uposażzeń służbowych.

Art. 3. Wpłacone już kwoty tymczasowo wymierzonego podatku dochodowego będą zaliczone płatnikom na opłacenie ostatecznie wymierzonego podatku dochodowego za lata podatkowe 1920 i 1921 na zasadzie ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 550).

Art. 4. Jeżeli jednak, po obliczeniu kwoty nadzwyczajnej daniny pań-

stwowej na zasadzie ustawy z dnia 16 grudnia 1921 r. (Dz. U. R. P. z 1922 r. Nr. 1, poz. 1), okaże się, że suma zapłaconego już tymczasowo podatku dochodowego przewyższa $\frac{1}{4}$ kwoty daniny, jaka przypadnie na płatnika podatku dochodowego, to, na żądanie płatnika i po złożeniu pokwitowania kasy skarbowej na zapłacony tymczasowo podatek dochodowy, będzie zwrócona różnica pomiędzy kwotą wpłaconego podatku dochodowego, a $\frac{1}{4}$ kwoty daniny.

Zwrot nastąpić musi przynajmniej na 14 dni przed terminem płatności drugiej raty daniny.

Art. 5. O ile ostatecznie wymierzony podatek dochodowy nie dosięgnie kwoty tymczasowo ustalonej na podstawie ustawy z dnia 20 maja 1921 roku (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 287) lub tej kwoty, jaka może pozostać po zwrocie, przewidzianym w art. 4, — będzie płatnikowi zwrócona nadwyżka z odsetkami w wysokości $\frac{1}{2}$ % za każdy pełny miesiąc od dnia wpłaty aż do dnia doręczenia ostatecznego nakazu płatniczego.

W każdym razie zwrot nastąpić musi nie później niż w trzy miesiące po ostatnim terminie płatności podatku dochodowego za lata podatkowe 1920 i 1921.

Art. 6. W wypadkach, przewidzianych w art. 4 i 5 niniejszej ustawy, pobrane odsetki za zwłokę i koszty egzekucyjne zwrócone będą płatnikom w ciągu trzech miesięcy po ostatnim terminie płatności podatku dochodowego za lata podatkowe 1920 i 1921.

Art. 7. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 8. Wykonanie ustawy niniejszej poleca się ministrowi skarbu.

Marszałek *Trampczyński*. Prezydent ministrów: (—) *Antoni Ponikowski*. Minister skarbu: *Michalski*.

Badanie wzrostu drożyzny.

(Rozporządzenie Rady ministrów z dnia 3 lutego 1922 roku w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dnia 27 maja 1920 r. w sprawie powołania komisji do badania wzrostu kosztów utrzymania rodzin pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.)

Na podstawie art. 18 dekretu z dn. 3 stycznia 1918 r. o organizacji władz naczelnych (Dz. Pr. K. P. Nr. 1, poz. 1) zarządza się, co następuje:

§ 1. Art. 2 rozporządzenia z dn. 27 maja 1920 r. w sprawie powołania komisji do badania wzrostu kosztów utrzymania rodzin pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu („Monitor Polski” z dn. 6 lipca 1920 r. Nr. 149) otrzymuje następujące brzmienie:

„Komisja składa się z dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego, jako przewodniczącego, lub jego zastępcy, z przedstawicieli ministerstwa pracy i opieki społecznej, ministerstwa ministerstwa skarbu, przemysłu i handlu, ministerstwa rolnictwa i dóbr państwowych, ministerstwa zdrowia publicznego, ministerstwa kolei żelaznych, dwunastu członków Główniej Rady Statystycznej i jednego referenta fachowego z Głównego Urzędu Statystycznego.

Prócz tego komisja ma prawo powoływać rzeczoznawców z głosem doradczym“.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent ministrów: (—) *Antoni Ponikowski*. Minister pracy i opieki społecznej: (—) *L. Darowski*.

(„Monitor Polski” Nr. 43 z dn. 22 lutego 1922 r.)

Z PRZESZŁOŚCI WARSZAWY.

Stare pałace warszawskie.

Stare Miasto, otoczone dwoma murami i wałem obronnym, okoliło z czasem dzielnice, które z wolna i stopniowo przekształciły Starą i Nową Warszawę z przyległościami na nową stolicę Rzeczypospolitej. Stary gród, zamknięty w sobie, nie miał szczęśliwych faz rozwoju wskutek właśnie swego charakteru średniowiecznego, iście obronnego.

A że powstał, kiedy rezydencją książąt mazowieckich był Czersk, więc rozmiary starego grodu i cały sposób zabudowania nie różniły się od powszechnie przyjętego zwyczaju: duży prostokątny rynek—z późniejszym nieco ratuszem pośrodku i rozchodzące się z wylotów uliczki, biegnące dokoła rynku, Uliczki — wąskie; tworzące malownicze niespodzianki, jak placyk Szerokiego Dunaju; ciasne i niedługie; obliczone na obronę zarówno, jak każdy poszczególny domek z ciemną sienią, ukrytymi, krętymi, nierzadko karłowatymi schodkami, znanymi tylko obytym z tajnikami domu domownikom i dobrym sąsiadom.

Wzdłuż gościńca, który stanowił przedmieście—najpierw Czerskie, później Krakowskie, rozciągał się po obu stronach sznur pałaców kóleńskich i wielkopańskich. Ale również na bliższych i dalszych przedmieściach Starej i Nowej Warszawy spotkać możemy większe dworce i wspaniałe pałace. Obecnie cały obszar stolicy usiany jest budowlami monumentalnej architektury świeckiej, uświetniającej miasto do początków drugiego półwiecza ubiegłego stulecia, mniej więcej do czasów powstania styczniowego.

Pałace powstały w czasie, kiedy zamek stał się siedzibą królewską. Surowe kształty zamku posłużyły za wzór. Renesans kwitł wówczas w pełni na całym zachodzie Europy i kładł swoje piętno na monumentach wszystkich krajów kulturalnych. Renesans polski ulegał, jak wiadomo, wpływom włoskim i francuskim. Pierwotnie, zwłaszcza, za czasów jagiellońskich,

wpływ włoski był bezsprzecznie silniejszy. Włoscy artyści i architekci, stosując się do potrzeb i wymagań polskich mecenasów sztuki, królewskich i magnackich, oddziaływały na twórczość polską i wnoszą pierwiastki, świadczące o pokrewieństwie z południem Europy, gdzie słońce gorące i jasne nebo królują. Najwymowniejszym tego dokumentem stary Kraków, gdzie często czujemy się, jakby nas nagle przeniesiono pod błękity włoskie, jakbyśmy nagle zbłądzili w zacisne zaułki Florencji.

Około wieku XVII wpływ francuski staje się silniejszy. Na dworze synów Zygmunta Wazy i wszystkich królów elekcyjnych z Polski pochodzących, francuszczyzna góruje coraz wyraźniej i dobitniej. Zarówno w obyczajach, jak w sztuce.

W tym właśnie czasie, powstają pałace w Warszawie, które ulegają przebudowie w ciągu wieków następnych. Do końca wieku XVIII, zwłaszcza za panowania króla Stanisława Augusta, większość pałaców otrzymała nowe lice, zachowując jeno ogólny charakter rozplanowania.

Pałace dawniejsze na Krakowskim Przedmieściu, jak pałac Kazimierowski (obecnie uniwersytet), wykończony przez królową Ludwikę, jak również wszystkie pałace, położone poza obrębem dawniej Warszawy, zaprojektowane były szeroko, z gestem wielkopolskim. Tu pływ francuski uwidocznił się zupełnie w planie poziomym. Olbrzymia fantazja przebogatyh ogrodów włoskich nie mogła znaleźć miejsca.

W pałacach tych, które przeważnie przechodziły z rąk do rąk, widzimy duży blok frontu, rzucony zdala od ulicy; z boków dwa skrzydła, przemykające do linii chodnika. Utworzony w ten sposób wielki dziedziniec (cour d'honneurs) zamyka lekka przezroczysta krata z bramą, zdobną w godła, tarcze, figury alegoryczne, godła rodowe, zgodnie z wymaganiami stylu, w jaki przybrano lice pałacu. Za pałacem ciągnie się ogród, przy którym stosownie do gruntu i potrzeb wzo-

szą się oficyny dla rezydentów i służby oraz inne zabudowania dworskie. Powstaje w ten sposób kilka dziedzińców bocznych na tle starych drzew ogrodów. Na rozkład powyższy styl nie wpływa, jak również nie oddziaływa osobistość architekta. Warszawa posiada liczny szereg z rozmachem zaprojektowanych pałaców pierwszorzędnej wartości artystycznej z kilku epok architektonicznych.

Pałac Kazimierowski jest bogaty we wszystkie cechy budowli monumentalnej ze wspaniałym dziedzińcem, który następnie zabudowano (Biblioteka). Pałac namiestnikowski, dawniej Konięcpolskich i Radziwiłłów, obecnie gmach rady ministrów, przebudowany w r. 1818, otrzymał przed dziedzińcem 4 łwy z ciosu, roboty Landiniego, rzymianina, które poważną odegrały rolę w roku 1831, służąc za piedestał dla patriotycznych przemówień i nawoływań. Na frontonie pałacu namiestnikowskiego mieszczą się rzeźby z bramy Krakowskiej, rozebranej w roku 1818.

Na Krakowskim Przedmieściu mieszczą się również piękny barokowy pałac Czapskich, Małachowskich, Krasińskich, Raczyńskich o szerokim zakroju dziedzińców. Liczne budowle, włączone do kompleksu w miarę powstawania, ulegały stylom, które następowały po sobie. Biblioteka, przez gen. Wincen-tego Krasińskiego wzniesiona, ozdobiona jest rokokowo i przypomina pałac Stadnickich w Krakowie przy ulicy Grodzkiej, na rogu Poselskiej.

Jednym z najpiękniejszych pałaców jest pałac Rzeczypospolitej, przy placu Krasińskich. Plac przed pałacem należy traktować, jako dziedziniec. Pałac zbudowany za Sobieskiego przez Bellota dla starosty Krasińskiego, został w r. 1782 przebudowany przez Merliniego, jednego z najzdolniejszych architektów Stanisława Augusta.

Pałac Brylowski (obecnie min. spraw zagran.) wzniesiony przez ministra Augusta III-go, Brühla w roku 1754, jest jednym z najwymowniejszych pałaców barokowych w Warsza-

wie. Ornamenty i rzeźby należą do rozkwitu baroku (wpływ drezdeński).

Pałac prymasowski (obecnie minist. rolnictwa) przy ul. Senatorskiej posiadał dziedziniec frontowy, oddzielony sztachetą od linii ulicy. Znamionują go cechy przejściowego klasycyzmu ant. rzymski z pewnemi ornamentami o motywach empirowych (na skrzydłach bocznych).

Empirowy jest również pałac ordynata Zamoyskiego przy ul. Senatorskiej (róg placu Bankowego), gdzie dawniej mieścił się t. zw. pałac Błękitny hr. Orzelskiej.

Za czasów Królestwa Kongresowego, powstały pałace-gmachy państwowe, jak izba skarbową przy ul. Rymarskiej, zbudowana przez Antoniego Corazzię w stylu, znamionującym początek wieku XIX-go. Ten sam architekt, twórca teatru Wielkiego, zbudował wzdłuż ul. Rymarskiej od str. placu Bankowego kompleks pałaców, z których każdy nosi inny charakter: obok poważnego pałacu izby skarbowej, zaprojektowanej systemem dziedzińca, dziś ślicznie oczyszczonego, wznosi się lekki, włoski pałac byłej rady ministrów (późniejsze gimnazjum żeńskie), przy rogu ul. Elekcyjnej stoi Bank polski o niskiej, płaskiej kopule i stroju empirowym.

Pałac saski, powstały w drugiej połowie wieku XVII, ulegając przebudowom, otrzymał w r. 1842 zamiast fasady, arkady i kolumnadę koryncką, zbudowaną przez Adama Idzkowskiego.

Kiedy Krakowskie Przedmieście uregulowano, poczęto wnosić pałace, przytykające korpusem głównym do ulicy. Rozplanowanie uległo tej zmianie, że dziedzińce zostały przesunięte i cofnięte, jak w pałacach Branickich i Potockich.

Dworki pomniejszych, zwłaszcza na Nowym Świecie, ul. Królewskiej, które w przeważnej większości zniknęły z powierzchni Warszawy, wzorowane były na pałacach. Poczucie estetyczne, rozwinięte w społeczeństwie, nie dopuszczało bezmyślnego naśladownictwa. Celowe zastosowanie projektów

wytworzyło atmosferę architektoniczną, która znamionowała Warszawę, Pałace-kamienice bogatych mieszczan: bankierów, przemysłowców i fabrykantów, jakkolwiek nie wniosły nic nowego i znamiennego do skarbcza architektury stołecznej, nie psuły jednak ogólnej harmonii w wyglądzie miasta, bez względu na odrębności stylowe.

Dopiero w latach 1880—1890 ubiegłego stulecia, kiedy gorączka spekulacyjna zaczęła naglić do budowania domów dochodowych, powstających jak grzyby po deszczu, upstrzono miasto i zeszpecono tę zwłaszcza tereny, gdzie dawne domy i dworki stały luzem. Dziś należy się liczyć z pałacami stolicy, jako z jedną z bardzo ważnych stronicy w księdze Warszawy.

(„Kuryj Warsz.”)

Adam Wolner.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

Przedłużenie kadencji Rad miejskich.

W związku ze zbliżającym się terminem wygaśnięcia mandatów członków Rady miejskiej, ministerstwo spraw wewnętrznych zakomunikowało Magistratowi m. st. Warszawy, że w najbliższych dniach wnosi do Sejmu projekt ustawy, przedłużającej kadencje Rad miejskich, aż do czasu uchwalenia przez Sejm nowej ordynacji wyborczej dla miast.

Kanał wodny węglowy Śląsk—Gdańsk.

Utworzyło się konsorcjum kapitalistów, które przedłożyło rządowi polskiemu statuty i plany, oraz kosztorysy kanału wodnego Śląsk—Gdańsk. Początkiem wyjścia kanału byłby Sosnowiec, skąd kanał szedłby wzdłuż górnośląskiej granicy, przez wschodnią część polskiego obszaru Lublińca na Częstochowę i dalej wzdłuż Warty przez Radomsk, Łódź, Ozorków, Łęczycę, Koło, Jezioro Gołławskie do Torunia.

Czas budowy obliczony jest na 8 lat, zaś koszty ogólne na 233 miliony mk. w zlocie. Towarz. proponuje, ażeby rząd wziął udział w 20-tu procentach w tem kolosalnem przedsięwzięciu, z zastrzeżeniem, że kapitał polski będzie reprezentował większą liczbę głosów, niżeli to wypada ze stosunku udziału prywatnych finansistów.

INFORMACJE.

Dobrowolna danina.

Robotnicy, woźnice, przedsiębiorca przewozowy, oraz personel administracyjny składu opalu szkolnego (Sienna 89), pragnąc

choć w drobnej części dopomóż usiłowan-
niom rządu w umocnieniu finansów Państwa,
złożyli swój jednodniowy zarobek w sumie
21,841 mk., jako dobrowolną daninę.

ZYCIE PROWINCJI

Z Lublina.

Najogólniejsze wyniki spisu ludności
w Lublinie, dokonanego w dn. 30 września
1921 r. są następujące:

Mieszkańców obecnych naliczono 94,478
(oprócz wojska): nadto chwilowo nieobec-
nych 2,303; wojska - 3,435. Z ogólnej liczby
obecnych (94,478) naliczono mężczyzn 43,324,
kobiet 51,154; przeto na 100 mężczyzn przy-
pada 118 kobiet. Wśród mieszkańców obec-
nych Polaków jest 58,443, czyli 61.85%.

Nieruchomości naliczono 2,784, budyn-
ków z przeznaczenia mieszkalnych 3,659,
innych zamieszkałych 17; na jeden przeto
budynek zamieszkały przypada w przecięciu
26.33 mieszkańców (w Łodzi 32.1). Mieszkań-
ców naliczono 19,897; na jedno przeto mieszkanie
przypada 4.86 mieszkańców (w Łodzi 4.1).
Gospodarstw rodzinnych naliczono 20,379,
osób samotnych 2,936, gospodarstw t. zw.
zakładowych (hotele, pensjonaty, bursy, wię-
zienia i t. p.) 86.

Koni naliczono 954, bydła rogatego 1,278,
owiec 23, trzody chlewnej 2,757.

Z Siedlec.

W jak trudnych warunkach muszą nie-
raz pracować ciała komunalne, jaskrawym
dowodem może być wniosek, zgłoszony na
jednym z ostatnich posiedzeń siedleckiej
rady miejskiej, który brzmiał jak następuje:
„Wobec tego, że członkowie rady miejskiej
są napadani na ulicy miasta przez dzikie
elementy, zamieszkujące wśród mieszkańców
miasta, prosimy o omówienie tej sprawy, by
członkowie rady m. mogli swobodnie wy-
owiadać swe poglądy i zdania na posiedzeniu
i ogrodzeni byli od dzikich napadów.”

Wniosek był echem konfliktu, jaki wy-
nikł między zarządem związku inwalidów,
a częścią rady miejskiej, przybierając w pe-
wnych przejawach zgola niekulturalne i nie-
parlamentarne formy.

Treść N-ru 20-go:

Dział urzędowy:

Wyciągi z protok. posiedzeń Rady Mięjsk.

Część nieurzędowa:

Kolekcja kart chlebowych.

Kursy dla dorosłych.

Rozporządzenia i obwieszczenia rządowe:

Wstrzymanie potrącania podatku doch.

Badanie wzrostu drożdżyny.

Z przeszłości Warszawy:

Stare palace warszawskie.

Wiadomości bieżące.

Informacje.

Życie prowincji.

O G Ł O S Z E N I A.

Wydział opieki i pomocy społ.
podaje do wiadomości, iż
zgodnie z warunkami IV za-
pisu Markuśa Lewiego w r. b.
przyznane zostały wsparcia
7 osobom na ogólną sumę
mk. 193.86.

Wydział opieki i pomocy społ.
podaje do wiadomości, iż
zgodnie z warunkami zapisu
ś. p. Magdaleny Gluchowskiej
w r. b. przyznana została
zapomoga wychowawcy domu
wychowawczego w sumie
mk. 35.65.

Wydział opieki i pomocy społ.
podaje do wiadomości, iż
zgodnie z warunkami zapisu
ś. p. Jakóha Fontana w r. b.
przyznane zostało wsparcie
biednej wdowie w sumie
mk. 79.94.

Od Administracji

*Celem uniknięcia pomyłek i zwłoki w wysyłaniu numerów, Administracja „Dziennika Zarządu m. st. Warszawy” prosi o przesyłanie prenumeraty wy-
raźnie pod adresem „Redakcja Dziennika Zarządu m. st. Warszawy,” oraz
o zaznaczanie na odcinkach przekazów, że odnośna suma jest przesłana na
prenumeratę pisma.*

**Prenumerata: Rocznie 2000 mk.;
kwartalnie 500 mk.; miesięcznie 200 mk.
Cena poszczególnego numeru 25 mk.**

**Ogłoszenia (wyłącznie poza teks-
tem): wiersz trójsładowy 25 mk.**

*Prenumeratę i należność za ogło-
szenia należy nadsyłać pod adresem:
Redakcja „Dziennika Zarządu m. st.
Warszawy” (Senatorska 14) lub wnosić
bezpośrednio do Administracji „Dzien-
nika Zarządu m. st. Warszawy” (gmach
Magistratu, II piętro, z bramy na lewo).*

Redaktor: Stanisław Sierosławski.

Wykonano w drukarni miejskiej.